

Vlaams
Parlement

ingediend op **1627** (2017-2018) – Nr. 1
18 juni 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Sonja Claes

over de werking van de activiteitencoöperaties

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse, Sabine Vermeulen;

Robrecht Bothuyne, An Christiaens, Sonja Claes, Peter Van Rompuy;

Emmily Talpe, Daniëlle Vanwesenbeeck;

Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Annick De Ridder, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters;

Jenne De Potter, Martine Fournier, Kathleen Helsen, Koen Van den Heuvel;

Willem-Frederik Schiltz, Martine Taelman;

Rob Beenders, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting	4
2. Bespreking.....	9
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	9
2.2. Antwoorden	11
Gebruikte afkortingen	15
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid hield op 17 mei 2018 een hoorzitting over de werking van de activiteitencoöperaties.

De getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzetting

Mon Verrydt, gewestelijk coördinator van de vzw Starterslabo, wil in zijn uiteenzetting de werking en het belang van de activiteitencoöperaties duidelijk maken. De activiteitencoöperaties opereren onder de merknaam Starterslabo.

Starterslabo zorgt voor een uniek aanbod in het veld van de prestartersbegeleiders. Het begeleidt mensen die hun ondernemersdroom willen realiseren en hiervoor ondersteuning zoeken en doet dat door middel van coaching, training en aandacht voor persoonlijke groei. Daarbij heeft het bijzondere aandacht voor de niet-werkende werkzoekenden – dat was ook reden waarom het werd opgericht – maar ook voor kansengroepen en voor mensen die een grotere afstand tot zelfstandig ondernemen ervaren.

Starterslabo is in iedere Vlaamse provincie aanwezig met vestigingen in Kortrijk, Gentbrugge, Antwerpen, Leuven en Genk.

Start!, OC², AZO en Starterslabo

Naast het eigenlijke Starterslabo wordt ook Start! aangeboden. Dat is een korte haalbaarheidsstudie die aanleiding geeft tot een advies en eventueel tot een financieringsdossier bij het Participatiefonds. Over drie jaar waren er 534 deelnemers. Daarvan is 77 procent na dit kortlopende traject effectief gestart en 95 procent daarvan zou volgens IDEA Consult nog actief zijn.

Onder de noemer OC² is er een kortlopend aanbod van vier workshops voor wie aan zijn ondernemerscompetenties wil werken.

Met verschillende partners zoals ESF, de Europese Unie en het Departement Werk en Sociale Economie is er het AZO-project voor vluchtelingen die ondernemer willen worden. Op dit ogenblik wordt een 200-tal vluchtelingen begeleid en de spreker hoopt dat dit aanleiding zal geven tot mooie initiatieven.

Starterslabo zelf wordt gefinancierd vanuit het beleidsveld Sociale Economie. Het begeleidt kandidaat-ondernemers bij hun haalbaarheidsstudie en geeft hen de unieke kans om hun ondernemersidee met een zeer beperkt risico uit te testen binnen het gestructureerde en gecoachte kader van de activiteitencoöperatie. De kandidaten kunnen werken op het platform en met het btw-nummer van het Starterslabo en worden daarbij voortdurend opgevolgd.

Mon Verrydt toont een video met een voorbeeld van een start-up die werd begeleid. Voyage Local biedt in Antwerpen in een oldtimerbusje rondleidingen aan stedelingen, stadsbezoekers en toeristen aan. Daarbij worden typische Antwerpse wijken en buurten aangedaan.

De belangrijkste partners van Starterslabo zijn de VDAB, het Agentschap Innoveren en Ondernemen, SYNTRA en GTB.

Wettelijk kader

De activiteitencoöperaties werden bij wet opgericht (wet van 1 maart 2007 houdende diverse bepalingen). Er kan één activiteitencoöperatie per provincie worden opgericht en erkend. De verdere uitwerking gebeurde via het koninklijk besluit van 6 juli 2009, onder meer wat betreft de doelgroep. Het doel van de activiteitencoöperaties is de activering van langdurig werkzoekenden. Op voorwaarde dat minstens 60 procent langdurig werkzoekend is, kunnen ook andere kandidaat-ondernemers worden begeleid.

Bij de zesde staatshervorming werd de bevoegdheid over de activiteitencoöperaties overgedragen aan de gewesten. In het besluit van de Vlaamse Regering van 9 mei 2013 wordt de inhoud van het traject en de verschillende fasen, met het minimum aantal uren, gespecificeerd. Het besluit bepaalt ook de vergoedbare kosten. De kansengroepen worden er omschreven als de laaggeschoolden, mensen met een allochtone achtergrond, mensen met een beperking en de 50-plussers.

Jaarlijks moet er een ministerieel besluit worden gepubliceerd. Dat laat soms op zich wachten en dat maakt het moeilijk om de bepalingen ervan te kunnen naleven. Het ministerieel besluit bepaalt dat er minimaal 46 trajecten moeten zijn en dat 45 procent van de deelnemers uit de kansengroepen moeten komen. Sinds 2017 wordt er ook een verschil gemaakt in de toelage voor deelnemers uit een kansengroep en andere deelnemers.

Leren door te doen

Hilde Vanwinckel, ondernemerscoach bij Starterslabo, zegt dat de labo's geen theoretische opleiding aanbieden, de kandidaten worden in het ondernemersbad getrokken. Ze kunnen actief ondernemen op het ondernemingsnummer van de activiteitencoöperatie. Ze behouden hun werkloosheidsuitkering en kunnen alle stappen zetten die een andere ondernemer zou zetten. Op die manier doen ze ervaring op en kunnen ze op het einde van het traject beslissen om hun onderneming voort te zetten dan wel te stoppen. De ondersteuning gebeurt via workshops en persoonlijke coaching.

Het traject van maximaal achttien maanden kan worden opgedeeld in vier fasen. De eerste fase is 'van idee tot plan'. Het start met een infosessie en intakegesprek. Daarna volgen de eerste workshops om het ondernemingsplan te onderbouwen, met inbegrip van een marketingplan, een organisatieplan en een financieel plan.

In 'van denken naar doen' stellen de kandidaten hun plan voor aan een jury en worden ze gestimuleerd en gecoacht om aan prospectie te doen en de markt te verkennen.

In de fase 'je eerste klanten' worden ze geholpen bij het opmaken van de facturen en de boekhouding. Ze leren werken met vaste kosten, variabele kosten, doodpuntoomzet enzovoort.

In de laatste fase 'op eigen kracht verder' moeten ze beslissen om door te stromen als zelfstandige in hoofdberoep of eventueel in bijberoep als het project nog niet echt haalbaar lijkt.

Bouwstenen

Met welke bouwstenen werkt Starterslabo? De werking is gericht op de mens achter de onderneming en op een solide ondernemingsplan. Ze is laagdrempelig en oplossingsgericht. Starterslabo vertrekt van een positieve waardering voor de eigen talenten van de kandidaten. Eigen leerstijlen worden bevorderd en in

groepen kunnen kandidaten van en met elkaar leren. Er is een grote aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Uiteraard wordt ook de haalbaarheid onderzocht en daarbij wordt gekeken naar de drie pijlers: de financiële, commerciële en persoonlijke haalbaarheid. Op die manier krijgen kandidaten de kans om hun droom waar te maken.

Het ondernemingsplan wordt getoetst aan de realiteit. Tijdens een jurymoment krijgen ze feedback van ervaren ondernemers. Er worden netwerkevents georganiseerd waarop de kandidaten kunnen interageren met andere deelnemers en ondernemers. Ze moeten ook letterlijk de markt op. In The Box bijvoorbeeld krijgen ze ruimte om hun eigen project uit te bouwen als pop-upstore of -restaurant.

Hilde Vanwinckel toont een aantal voorbeelden. Een werkloze ex-werknemer van Ford Genk heeft zich omgeschoold en heeft via Starterslabo een eigen bedrijf opgericht voor onderhoud en plaatsing van verwarming en sanitaire installaties.

Een therapeute uit Kasterlee heeft bij Starterslabo de steun en een houvast gevonden om volledig te gaan voor een therapiepraktijk op basis van tekenen, boetsen en schilderen.

Een andere deelnemer startte in Oost-Vlaanderen een bedrijfje op dat audio- en video-opnames en grafisch en webdesign aan andere bedrijven aanbiedt.

Een deelneemster met een migratieachtergrond adviseert Belgische bedrijven bij hun internationalisatie en exportplannen naar het Midden-Oosten en begeleidt Arabische investeerders bij hun plannen in de Benelux. Het gebeurt overigens regelmatig dat deelnemers over de grenzen gaan.

Een deelnemer aan het programma in Limburg heeft ondertussen al twee vestigingen waar klanten door middel van floating en massage tot rust kunnen komen.

Uit de getuigenissen blijkt dat de deelnemers Starterslabo zien als een soort incubator en veel belang hechten aan de begeleiding en het traject dat ze hebben doorlopen.

Instroom en uitstroom

Mon Verrydt licht toe dat de ondernemersconsulenten van de VDAB de kandidaten doorverwijzen naar 'Maak werk van je zaak' van SYNTRA, die naar Starterslabo kan doorverwijzen.

De spreker toont ook de in- en uitstroomcijfers voor 2017. Er namen 1040 mensen deel aan de infosessies en daarvan kwamen er 276 op intakegesprek.

Er waren 356 deelnemers actief in een traject, maar daar zitten ook kandidaten bij die in 2016 op intakegesprek kwamen. Einde december 2017 zaten 189 deelnemers in een traject.

Van de 167 deelnemers die uitstroonden, startten er 57 in hoofdberoep en zestig in bijberoep. Er gingen veertien deelnemers aan de slag als loontrekkende, maar ook dat is een vorm van activering. De resterende 36 deelnemers stroomden terug naar de werkloosheid, werden ziek of zwanger of verlieten het traject om onbekende redenen. Het hoge aantal bijberoepen heeft te maken met de federale Springplankmaatregel.

Bij de deelnemers zijn er opvallend veel vrouwen. Uit de algemene cijfers blijkt dat 25 procent van de startende ondernemers een vrouw is, bij Starterslabo is 65 procent van de kandidaat-ondernemers een vrouw. Ook bij de kortlopende trajecten, de haalbaarheidsstudies, zijn er meer vrouwelijke deelnemers dan bij andere initiatieven die iets dergelijks aanbieden.

Waarom Starterslabo?

Uit een studie die in 2017 door de UCLL werd uitgevoerd, blijkt dat 62 procent van de deelnemers zegt dat ze zeker niet zouden zijn gestart zonder de begeleiding van Starterslabo. Er zijn ook hoge scores inzake professionele en persoonlijke groei.

Uit dezelfde studie blijkt dat mensen kiezen voor Starterslabo omdat ze vinden dat ze "meer begeleiding nodig hebben om te starten". Dat is ook te verklaren door de doelgroep, met name mensen met een grote afstand tot ondernemen. Andere reden om voor een activiteitencoöperatie te kiezen, zijn "werken in een veilige omgeving zonder risico's" en de mogelijkheid om te "testen of mijn idee haalbaar was".

Toelage versus kost

Starterslabo krijgt een toelage van de Vlaamse overheid. Dat is al jaren een vast bedrag dat niet wordt geïndexeerd. Per provincie is er een toelage van 149.505 euro (747.525 euro voor Vlaanderen). De toelage dekt ongeveer 75 procent van de kosten van de trajecten. De resterende 25 procent moet Starterslabo zelf verdienen.

Per labo zijn gemiddeld 2,3 vte nodig om het werk gedaan te krijgen.

De kostprijs van een volledig traject (achttien maanden) zit in een vork die wordt bepaald door loonkost (anciënniteit), de kwaliteitsvolle begeleiding (uitgedrukt in aantal ingezette uren per traject) en het aantal lopende trajecten. Per jaar en per Starterslabo moeten er minimaal 46 trajecten zijn, maar het kunnen er ook meer zijn.

De kostprijs per traject schommelt tussen 4000 en 5000 euro. Er wordt getracht de werking te optimaliseren om de prijs zo laag mogelijk te houden.

Toch is de nettokost voor de belastingbetaler niet zo hoog. De kandidaat-ondernemers werken aan de uitbouw van hun ondernemersidee. Ze realiseren intussen omzet en dat genereert btw, belastingen enzovoort. Gegeven de toelage van de Vlaamse overheid van 747.525 euro en 474.642,82 euro aan betaalde belastingen bedroeg de nettokost voor de belastingbetaler in 2016 272.883,18 euro. Voor 333 mensen in een traject is dit een kost van 819,47 euro per traject.

Uitdagingen voor de toekomst

Het ministeriële besluit voor 2018 is nog volop in opmaak. De Inspectie van Financiën moet zijn opmerkingen nog doorgeven. Het nieuwe MB wil de toelage omzetten naar een trajectprijs (verschillend voor de kansengroepen en de gewone doelgroep) en dit per gerealiseerd traject. In 2017 werd al wel een verschil gemaakt tussen deelnemers van kansengroepen en gewone deelnemers, maar het eindbedrag bleef gelijk. De bedoeling was dat er met meer deelnemers uit de kansengroepen minder trajecten moesten worden gerealiseerd om het volledige bedrag uitgekeerd te krijgen.

Een belangrijke vraag is hoe in het nieuwe MB een gerealiseerd traject zal worden gedefinieerd. Sommige kandidaten beginnen met de beste bedoelingen aan een traject maar stromen na een aantal maanden uit omdat duidelijk is dat het voor hen niet zal lukken. Andere deelnemers vinden snel hun draai. Ze werven na de voorbereidende fase al snel klanten en kiezen ervoor niet het volledige traject van achttien maanden te doorlopen.

Een volgende vraag is hoe de trajectprijs zal worden bepaald. Starterslabo heeft veel berekeningen gemaakt om tot een bepaalde vork te komen en wacht nu af welke berekening voor het MB zal worden gemaakt.

Een belangrijk gegeven is dat het besluit van de Vlaamse Regering het kader bepaalt. Volgens de spreker zou het interessant kunnen zijn om daarin meer moduleerbaarheid in te bouwen. Er zouden dan ook deeltrajecten kunnen worden aangeboden. Sommige deelnemers hebben aan een beperkte begeleiding voldoende, andere hebben een langer traject nodig. Dergelijke modulaire benadering is momenteel niet mogelijk. Het huidige BVR voorziet in een minimum aantal uren voor de verschillende fasen in het traject. Op dit ogenblik biedt Starterslabo een kwalitatief traject aan met een substantieel hoger aantal uren. Indien de overheid vraagt om meer trajecten voor hetzelfde totaalbudget te realiseren, zal het gemiddelde aantal uren aan begeleiding per traject dalen. De 149.505 euro per provincie blijft immers behouden, wat betekent dat slechts 2,3 vte per Starterslabo kunnen worden ingezet.

Starterslabo wil meezoeken naar een goede oplossing, maar waar ligt de grens voor het behoud van kwalitatieve trajecten en een haalbare werkbelasting?

Omdat de toelage de kosten niet dekt, moeten de activiteitencoöperaties er blijven voor zorgen dat ze niet in financiële moeilijkheden komen.

Starterslabo is niet tegen incentives die bedoeld zijn om het aantal deelnemers uit kansengroepen te verhogen – werken met kansengroepen zit in het DNA van de organisatie – maar plaatst toch een aantal vraagtekens bij het streefcijfer. Uit de eigen registratie blijkt dat de doorverwijzing vanuit de VDAB het maar mogelijk maakt om 50 procent van het vooropgestelde streefcijfer voor de kansengroepen te realiseren. Er zullen initiatieven en acties nodig zijn om het aantal doorverwijzingen en trajecten op te krikken. In het andere geval moet men zich afvragen of het streefcijfer van 45 procent realistisch is.

Door het beleid wordt meer aandacht besteed aan de alsmaar groeiende groep van personen met een ziekte-uitkering die willen terugkeren naar de arbeidsmarkt. Die behoren nu al tot de doelgroep, maar toch lukt het minder goed voor deze groep mensen. Dat geldt ook voor de leefloongerechtigden. Voor de langdurig zieken wordt er in West-Vlaanderen samen met de provincie en het RIZIV een experiment uitgewerkt. Voor de leefloongerechtigden wordt met de provincie Antwerpen en het OCMW van Mechelen een project voorbereid. De bedoeling is hieruit te leren om een betere score te halen voor deze doelgroep.

Er zijn nog andere doelgroepen. Outplacement focust nu sterk op de tewerkstelling in dienstverband. Uit gesprekken met Federgon blijkt echter dat 5 à 6 procent van deze doelgroep vragende partij is om zelfstandig ondernemer te worden. De vraag is hoe de doorstroom van deze groep kan worden verbeterd.

De Vlaamse overheid besteedt veel aandacht aan student-ondernemers. Sommige studenten zouden veel baat kunnen hebben bij een Starterslabo-traject. Het aanvoelen is echter dat de hogescholen vooral zelf een aanbod willen realiseren voor de eigen studenten. Starterslabo zou voor een deel van die studenten echter een rol kunnen spelen.

Mensen met een migratieachtergrond maken nu al deel uit van de doelgroep. Starterslabo heeft veel geleerd van het AZO-project voor de begeleiding van vluchtelingen naar zelfstandig ondernemen. Er is voor deze doelgroep wel meer maatwerk nodig dan standaard wordt aangeboden en dat weerspiegelt zich ook op de ruimere arbeidsmarkt. Starterslabo wil daar meer aandacht aan besteden.

Mon Verrydt besluit dat Starterslabo nadenkt over deze uitdagingen voor de toekomst en als team hard wil werken aan het realiseren ervan.

2. Bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Tussenkomst van Sabine Vermeulen

Sabine Vermeulen vindt de uitstroomcijfers eerder ontmoedigend: 1040 mensen namen in 2017 deel aan een startsessie en slechts 167 zijn uitgestroomd. Zou het realiseren van een grotere uitstroom met een kwalitatief traject dan ook geen uitdaging voor de toekomst moeten zijn? Het is voor het lid ook niet duidelijk hoeveel deelnemers na de verkenningfase afhaken. Hoeveel stromen er door naar de testfase?

Wordt het streefcijfer van 45 procent deelnemers uit de kansengroepen gehaald? Welke criteria hanteert Starterslabo om de deelnemers te selecteren met wie een traject wordt gestart? Oordeelt Starterslabo ook zelf over de geschiktheid van kandidaten om deel te nemen of gebeurt dit enkel op basis van doorverwijzing door de VDAB? Hoe komen de deelnemers die niet tot een doelgroep behoren bij de activiteitencoöperaties terecht en welke criteria worden daarbij gehanteerd om een traject aan te vatten?

Wat is de uitstroom naar zelfstandigheid van respectievelijk de deelnemers die tot een kansengroep behoren en de andere kandidaten? Dit is voor het lid een belangrijke vraag, aangezien Sociale Economie toch streeft naar het doorstromen van mensen uit de kansengroepen.

Sabine Vermeulen wijst erop dat Starterslabo niet de enige instantie is die dergelijke trajecten aanbiedt. Er is bijvoorbeeld ook het 'Maak werk van je zaak'-project van SYNTRA, VDAB en ESF. Hoe verhoudt het aanbod van Starterslabo zich tot de andere initiatieven? Hebben de sprekers zicht op de uitstroom van die andere initiatieven.

Tussenkomst van Sonja Claes

Sonja Claes leest de uitstroomcijfers op een andere manier. Ongeveer een derde van de 167 effectieve deelnemers is een zelfstandig hoofdberoep begonnen, een derde is zelfstandige in bijberoep geworden en een derde is loontrekkende of werkloos of ziek geworden. Is dat de juiste interpretatie van de cijfers?

In het koninklijk besluit van 2009 werd bepaald dat minstens 60 procent van de deelnemers langdurig werkzoekend moest zijn. Is dat vandaag nog steeds zo en hoe is de resterende 40 procent dan samengesteld?

Op federaal niveau is er de Springplankmaatregel die mensen stimuleert om als zelfstandige in bijberoep te gaan werken. De spreker gaf aan dat deze maatregel de werking van Starterslabo doorkruist. Kan dat verklaren waarom de uitstroom naar zelfstandige in bijberoep 36 procent bedraagt? Worden de deelnemers dan zelfstandige in bijberoep om de voordelen van de Springplankmaatregel te genieten en om dan na een jaar zelfstandige in hoofdberoep te worden?

Minister Muyters heeft een transitiepremie voor werkloze 45-plussers uitgewerkt. Is daarover met Starterslabo overlegd?

Vele uitdagingen voor de toekomst hebben een raakvlak met de werking van Starterslabo. Het lid noemt de langdurig zieken, jongeren die zelfstandig ondernemer willen worden en mensen met een migratieachtergrond. Kan Starterslabo zelf actie ondernemen om die doelgroep te bereiken? Of is het louter afhankelijk van de doorverwijzing door de VDAB? Hoe groot is de vrijheid om zelf deelnemers te selecteren?

Sonja Claes vindt het vreemd dat het ministeriële besluit dat de werking voor 2018 regelt midden mei nog niet is genomen. Het wordt dan moeilijk om de doelstellingen te halen. Wordt op dit moment dan gewerkt volgens de bepalingen van het MB van 2017?

Starterslabo pleit voor een modulaire aanpak en een gedifferentieerde trajectprijs. Zijn er daarover voorstellen gedaan? Wordt er overlegd met de minister? Alleen kijken naar het volledige traject van intake tot uitstroom om de prijs te bepalen, vindt het lid een enge benadering. Tijdens de duur van een traject zijn er nog verschillende redenen voor deelnemers om ermee op te houden of om vervroegd uit te stromen naar zelfstandigheid.

Indien de toelage ongeveer 75 procent van de kostprijs van de trajecten dekt, waar haalt Starterslabo dan de resterende middelen?

Tussenkomst van Güler Turan

Güler Turan kent enkele mensen die het traject hebben doorlopen en is, als advocaat in ondernemingsrecht, vertrouwd met de werking van Starterslabo. Ze ziet het als een totaalaanpak, die start met een idee en eindigt met het lanceren van een project en dat in de veilige omgeving van een activiteitencoöperatie en met behoud van sociale rechten. Dat is een belangrijke maatschappelijke taak.

Het nieuwe MB lijkt Starterslabo een beetje in de hoek te drummen. De spreker pleitte voor een modulaire aanpak van de trajecten en die vraag dient ernstig te worden onderzocht.

Güler Turan stoort zich wel aan het gebruik van de volgens haar nietszeggende term 'allochtoon'. Staat die term ook in de regelgeving? Zelf heeft ze het liever over mensen met een migratieachtergrond, dat begrip omschrijft duidelijker de doelgroep en vervreemdt die mensen niet van de zogenaamde autochtonen. Maar het is op zich een goede zaak dat het BVR daar aandacht voor heeft, het sluit ook aan bij de Pact 2020-doelstellingen. Naast het stimuleren van ondernemerschap bij vrouwen gaan die doelstellingen ook over het ondernemerschap bij mensen met een arbeidsbeperking en personen met een migratieachtergrond. Ook voor langdurig zieken is er een grote uitdaging.

Uit de uiteenzetting blijkt dat Starterslabo nadenkt over hoe het die doelgroepen nog beter kan bereiken. De toeleiding door de VDAB is de meest natuurlijke, maar veel mensen uit die doelgroepen komen niet bij de VDAB terecht. Omdat er veel fragmentering is van zowel middelen als toeleiding worden ze verwezen naar andere trajecten, bijvoorbeeld van UNIZO, waar ze misschien minder op hun plaats zijn. Op niveau van het kabinet van de minister zou moeten worden nagegaan hoe die verschillende vormen van toeleiding beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Misschien kan de commissie hierin een rol spelen? Een gelijkaardig probleem stelt zich met de initiatieven die zich richten tot student-ondernemers en jongeren.

Het in beeld brengen van rolmodellen, zoals in de presentatie gebeurde, is een belangrijk middel om doelgroepen te bereiken.

De spreker stelde ook dat de toelage niet de eigenlijke kostprijs van de trajecten dekt. Wat betekent dat op termijn? Moet Starterslabo medewerkers ontslaan of moet het overschakelen op vrijwilligers? De overheid wil op allerlei domeinen dat er efficiënter wordt gewerkt en met minder middelen, maar op een bepaald moment leidt dat tot afbouw van professionele begeleiding en komt er vrijwilligerswerk in de plaats.

Starterslabo denkt een rol te kunnen spelen inzake outplacement. Aan welke partners en welke toeleiding denkt het dan? Het succes is volgens het lid afhankelijk van een goede toeleiding.

Andere commissieleden verwezen al naar de uitstroomcijfers en beoordeelden die respectievelijk eerder negatief en eerder positief. Hoe hoger de uitstroom, hoe beter. Volgens Güler Turan worden mensen tijdens een dergelijk traject empowered, aangemoedigd om zelf verantwoordelijkheid te nemen, en is er ook een maatschappelijke return als ze niet naar ondernemerschap doorstromen.

2.2. Antwoorden

Mon Verrydt antwoordt eerst op de vragen over de uitstroomcijfers. Het getal 1040 slaat op het aantal deelnemers aan de infosessies in 2017. Het gaat om de mensen die – na doorverwijzing of na via andere kanalen te zijn geïnformeerd – kwamen luisteren naar de aanpak van Starterslabo. Uiteraard zijn er ook geïnteresseerden die na de infosessie afhaken omdat ze het zelfstandig ondernemerschap toch een te grote stap vinden of het nog te vroeg vinden om die stap te zetten.

De mensen die door de VDAB zijn doorverwezen via 'Maak werk van je zaak' komen op intakegesprek en dat waren er 276 in 2017. Niet voor iedereen daarvan wordt een traject gestart.

Liesbeth Marckx, coördinator en coach Starterslabo Oost-Vlaanderen, vult aan dat in de infosessies alle trajecten worden voorgesteld. Niet iedereen heeft een traject van achttien maanden nodig. Voor een aantal geïnteresseerden is een haalbaarheidsstudie, die onder de naam Start! wordt aangeboden, voldoende. Tijdens de sessie wordt ook gewezen op de nood aan een min of meer stabiele situatie. Sommige deelnemers vinden het dan, gelet op die persoonlijke situatie, te vroeg om te starten en nemen bijvoorbeeld pas een jaar na de infosessie terug contact op.

Wat betreft de doorstroom in het traject zelf wordt in de eerste verkennende fase al aan een financieel plan gewerkt en wordt er een inschatting gemaakt van de tijdsbesteding. Vaak doet dat deelnemers inzien dat het risico voor hen te hoog is. Starterslabo gaat deze mensen, die vaak al kwetsbaar zijn, dan niet dwingen om het traject verder te doorlopen. Het kan positief zijn om het traject dan op een duidelijke manier af te sluiten en verder te gaan in een andere richting. Ook voor de VDAB kan het duidelijkheid creëren.

Er werd gevraagd welke criteria Starterslabo hanteert om mensen in een traject op te nemen. Een eerste criterium is dat er een potentieel moet zijn om van de zelfstandige activiteit een hoofdberoep te maken, het moet leefbaar zijn als hoofdberoep, een mogelijk bijberoep komt niet in aanmerking. Een tweede vraag is of de persoon in kwestie het kan realiseren. Daarbij wordt zeker niet alleen naar diploma's gekeken maar evenzeer naar persoonlijkheid, ervaring en alles wat de persoon kan inbrengen. Een derde vraag is of het labo de beste manier is

om de persoon in kwestie te ondersteunen. Aan die drie criteria moet zijn voldaan om een traject te starten. Het gebeurt ook dat mensen door UNIZO worden doorgestuurd en omgekeerd verwijst Starterslabo door naar andere instanties.

Het doel is zeker om deelnemers te laten uitstromen als zelfstandige in hoofdberoep, maar soms is het nodig om mensen te beschermen en hen de stap niet te laten zetten. Het is nu eenmaal een test- en experimenteerfase. Sommige deelnemers hebben tegenslag gekend en waren langdurig ziek, maar het traject kan hen terug meer zelfvertrouwen geven. De spreker geeft het voorbeeld van iemand die via GTB bij Starterslabo terecht kwam, met een arbeidshandicap van 66 procent. Hij wilde een interieurzaak starten met een startkapitaal van amper 200 euro en al snel bleek dat dit voor hem niet zou lukken. Na verschillende andere zaken te hebben geprobeerd, is hij als vervangend gerant in een winkelketen kunnen starten. Nu heeft hij een eigen winkel in franchise en dat zou zonder de financiële buffer van de activiteitencoöperaties nooit zijn gelukt. De uitstroom naar loondienst kan dus voor sommige mensen een goed alternatief zijn.

De federale Springplankmaatregel zorgt er inderdaad voor dat sommige deelnemers kiezen om te starten als zelfstandige in bijberoep en eventueel later de stap te zetten naar een hoofdberoep.

In de categorie uitstroom naar 'werkloosheid/ziekte/zwangerschap/onbekend' zit veel diversiteit. Het gebeurt dat langdurig zieken hervallen en uitstromen naar ziekte.

Frank Maleszka, Starterslabo Limburg, verwijst in verband met de uitstroom ook naar het onderzoek van UCLL. Daaruit blijkt dat 95 procent van de deelnemers aan een traject nog steeds actief is, wat een goed resultaat is voor deze doelgroep.

Mon Verrydt antwoordt op de vraag of de doelstelling van 45 procent deelnemers van kansengroepen wordt gehaald. Dat is niet het geval en een belangrijke reden daarvoor is dat de VDAB maar ongeveer de helft doorverwijst van het aantal deelnemers dat nodig is om die doelstelling te halen. Of die doelstelling wel zou worden gehaald als de VDAB dubbel zoveel mensen zou doorverwijzen, is een andere vraag. Er wordt veel tijd en zorg besteed aan de intakegesprekken met de bedoeling dat mensen die een traject starten ook echt kans hebben uit te stromen naar een zelfstandige activiteit. De ondernemersconsulenten van de VDAB leggen de eerste contacten en verwijzen door, maar Starterslabo bepaalt wie uiteindelijk een traject start en dat op basis van de vermelde criteria. Niet iedereen die wordt doorverwezen, zal dus effectief starten. Het gebeurt ook dat mensen zelf afhaken na een intakegesprek. En dan zijn er nog de kandidaten voor wie een haalbaarheidsstudie al een oplossing biedt.

Omdat er veel zorg wordt besteed aan de intake zijn er relatief weinig deelnemers die afhaken na de verkennings- en de prospectiefase.

Er zijn niet onmiddellijk cijfers beschikbaar over de uitstroom naargelang de kansengroepen. De algemene indruk van Mon Verrydt is wel dat de deelnemers uit de kansengroepen het niet slechter doen dan andere deelnemers.

De term 'allochtoon' staat in het BVR en daarom heeft de spreker ook die term gebruikt.

Starterslabo werkt mee aan het initiatief 'Maak werk van je zaak' voor wat betreft de haalbaarheidsstudies. Daarnaast bevat de menukaart van dat initiatief ook

opleidingen, terwijl Starterslabo begeleidingen aanbiedt. Van de haalbaarheidsstudies die Starterslabo maakt voor 'Maak werk van je zaak' leidt 75 procent tot een opstart en in die zin is het mee verantwoordelijk voor het goede resultaat. Er loopt nu een onderzoek naar de resultaten die door Starterslabo en andere initiatieven worden gehaald. De resultaten lijken in dezelfde lijn te liggen, ondanks de verschillende aanpak. Er is een verschil in aanpak en leerstijlen maar die diversiteit van het aanbod kan alleen maar positief zijn voor de kandidaat-ondernemers.

Het streefcijfer van 60 procent langdurig werkzoekenden, dat van het KB is overgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering, wordt ingevuld. Er wordt vooral gewerkt met langdurig werkzoekenden, leefloongerechtigden en mensen met een ziekte-uitkering zoals in het BVR bepaald. De resterende 40 procent wordt niet volledig ingevuld. Er is dus nog ruimte, maar de invulling daarvan vereist wel een verdienenmodel. Starterslabo kan zelf ook deelnemers werven die niet worden gesubsidieerd, maar voor die trajecten moet het dan een financiering vinden.

Over de invoering van de transitiepremie is er een goed overleg geweest met het kabinet van minister Philippe Muyters, met als gevolg dat Starterslabo erkend is als instantie die een attest van een prestarterstraject kan afleveren. De maatregel kan een positief effect hebben, want voor 45-plussers maakt dit het starten in hoofdberoep interessanter dan de Springplankmaatregel doet.

Liesbeth Marckx merkt op dat de ervaring leert dat het de mensen die een beroep op de Springplankmaatregel doen vaak aan een netwerk ontbreekt. In Starterslabo kunnen ze via de groepsgesprekken wel in contact komen met andere ondernemers. In die zin kan er complementariteit zijn, zeker omdat mensen uit de kansengroepen vaak geen netwerk hebben.

Mon Verrydt antwoordt dat over het ministerieel besluit voor 2018 overleg met het Departement WSE loopt. Het is ongeveer duidelijk in welke richting het besluit zal gaan en Starterslabo bereidt zich daarop voor, maar het blijft moeilijk. Ook in 2017 was pas in het midden van het jaar duidelijk hoe de toelage zou worden uitgekeerd, met als gevolg dat het totale bedrag per provincie misschien niet zal worden bereikt.

De toelage dekt ongeveer 75 procent van de kosten van de trajecten. Hoe wordt dan de andere 25 procent gefinancierd? De begeleiding van de kandidaten is betoelaagd, maar van het moment dat ze beginnen ondernemen maken ze gebruik van het platform. Dat betekent onder meer dat ze geen boekhouder en btw-nummer nodig hebben en geen sociale bijdragen moeten betalen. Om toch een reële ondernemerssituatie te simuleren, wordt eenmaal ze kunnen starten een bijdrage gevraagd die wordt berekend op hun brutomarge. Dat wordt duidelijk in de begeleidingsovereenkomst gestipuleerd. Op die manier tracht Starterslabo de totale kost te financieren. Er worden nooit middelen van andere projecten ingezet want dat laat geen enkele financieringsovereenkomst toe en dat is ook niet wat Starterslabo wil.

Liesbeth Marckx vult aan dat de eerste maanden geen bijdrage wordt gevraagd om de drempel laag te houden voor de kansengroepen. Er wordt pas een bijdrage gevraagd wanneer er omzet wordt gedraaid. Indien ze klaar zijn om op eigen benen te staan, maken de kandidaten plaats voor nieuwe deelnemers. Het is dus niet de bedoeling dat ze lang in het traject blijven eenmaal het ondernemen lukt.

Mon Verrydt antwoordt op de vraag over de moduleerbaarheid van de trajecten. Ook daarover is er al een gesprek met het Departement WSE gevoerd. Werken met modules en tussenstappen zou de mogelijkheid bieden om een aantal

deelnemers sneller te laten doorstromen en dus meer kandidaten te begeleiden. Dit zal uiteraard ook een weerslag hebben op het verdienmodel.

De bedoeling is op de huidige manier verder te kunnen werken. Als activiteiten-coöperatie – en dus als onderneming – gaat Starterslabo uit van een professionele begeleiding en een verdienmodel en heeft het niet de intentie om met vrijwilligers te werken.

Er is inderdaad nogal wat fragmentatie van initiatieven. Starterslabo neemt zelf het voortouw om met andere instanties te bekijken hoe er kan worden samengewerkt. Dat is bijvoorbeeld voor outplacement en de student-ondernemers gebeurd. Er zijn ook al eerste gesprekken geweest met Federgon om te bekijken hoe inzake outplacement kan worden samengewerkt.

Sabine Vermeulen vraagt nog verduidelijking over de toelage en de kostprijs van de trajecten. Wordt de toelage berekend op basis van het aantal trajecten of wordt jaarlijks een vast bedrag toegekend? Indien de toelage per traject wordt berekend, wat is dan het bedrag en is er een verschil tussen deelnemers uit de kansengroepen en andere kandidaten? Indien een deelnemer stopt na de verkenningfase, wordt dan de toelage aangepast?

Mon Verrydt antwoordt dat de toelage de laatste jaren is geëvolueerd. Het MB voorziet in een jaarbedrag, meer bepaald 149.505 euro, per activiteitencoöperatie (dus per provincie). Dat bedrag is mede bepaald door de Europese regels inzake staatssteun, in een periode van drie jaar mag de toelage de 500.000 euro niet overschrijden. De voorwaarde voor de uitbetaling is wel dat er minimaal 46 trajecten lopen per activiteitencoöperatie en dat alle kosten (personeelskosten, werkingskosten enzovoort) worden bewezen. In 2017 is die aanpak gewijzigd. Het totale bedrag blijft gelijk, maar 10.000 euro moet niet worden bewezen in trajecten. Voor een traject met een deelnemer uit een kansengroep is de toelage 3200 euro en voor een gewone deelnemer 2500 euro (per jaar). Dit wordt samengeteld en indien het totale bedrag wordt bereikt, wordt dit uitgekeerd. Op dit ogenblik wordt er in de berekening geen verschil gemaakt tussen deelnemers die afhaken na de verkenningfase en andere.

De verwachting voor 2018 is dat een bedrag zal worden toegekend voor het hele traject, dus voor achttien maanden. Dat voorstel staat nog niet op papier en het is ook niet duidelijk hoe de jaarlijkse toelage dan zal worden berekend. De maximumgrens van 149.505 euro blijft wel gelden, dus ook als een activiteiten-coöperatie bijvoorbeeld zestig trajecten begeleidt.

Jos LANTMEETERS,
voorzitter

Sonja CLAES,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

Benelux	België, Nederland, Luxemburg
btw	belasting over de toegevoegde waarde
BVR	besluit van de Vlaamse Regering
ESF	Europees Sociaal Fonds
Federgon	Federatie van Partners voor Werk
GTB	gespecialiseerde trajectbegeleiding
KB	koninklijk besluit
MB	ministerieel besluit
OC ²	OndernemersCompetenties in het kwadraat
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
UCLL	University Colleges Leuven-Limburg
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
vte	voltijdsequivalent
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WSE	Werk en Sociale Economie